

Barn- och utbildningsnämnden
Uddevalla kommun
451 81 UDDEVALLA

Beslut efter tillsyn enligt personuppgiftslagen (1998:204)

Beslut

Datainspektionen konstaterar att den behandling av personuppgifter som utförs vid gymnasieskolan i Uddevalla i samband med avläsning av elevers fingrar för att identifiera de elever som får äta den mat som serveras i skolans matsal strider mot de grundläggande kraven i 9 § e) och f) personuppgiftslagen.

Datainspektionen förelägger Barn- och utbildningsnämnden i Uddevalla kommun att upphöra med behandlingen. Med dessa påpekanden avslutar Datainspektionen ärendet. Datainspektionen kommer att följa upp ärendet.

Redogörelse för tillsynsärendet

Datainspektionen har uppmärksammat på att gymnasieskolan i Uddevalla registrerar mätpunkter från elevernas fingrar elektroniskt. Med anledning av detta har Datainspektionen inlett tillsyn mot Barn- och utbildningsnämnden i Uddevalla kommun (nämnden), som yttrat sig i ärendet.

Av nämndens yttrande framgår i huvudsak följande.

Gymnasieskolan i Uddevalla använder så kallade tallriksautomater med fingeravläsning. Ändamålet med systemet är att identifiera de elever som får äta den mat som serveras i skolans matsal. Skolmat serveras i fyra av gymnasieskolans hus. I tre av dessa sker identifiering med hjälp av fingeravläsning, i det fjärde huset används istället magnetkort.

Systemet med fingeravläsning fungerar på följande sätt. Eleven måste slå in sin personliga fyrsiffriga kod och låta läsa av sitt finger för att få ut en tallrik ur en tallriksautomat. Cirka 30 mätpunkter skannas in från ett av elevens fingrar. Dessa mätpunkter genererar en fil på 256 byte, ett helt fingeravtryck skulle kräva

en fil på cirka 1 megabyte. Hela fingeravtrycket registreras således inte. Avtrycket ger, enligt uppgift från leverantören av systemet, ingen bild av fingret och data kan inte skrivas ut. Mätpunkterna lagras tillsammans med den personliga koden i en separat databas. I en annan databas lagras elevens tilltalsnamn, klass och den personliga koden. I denna databas finns också information om maximalt antal måltider per termin som eleven har rätt att äta samt antalet förbrukade måltider. Varje matsal har sin egen databas. Om en elev äter i två matsalar måste han eller hon registreras på båda ställena. Uppgifterna lagras i en dator som enbart används för detta ändamål. Datorn finns i ett särskilt personalutrymme. Enbart utsedda personer har tillgång till systemet, som kräver personlig inloggning för åtkomst.

Alla elever registreras i årskurs 1 och finns kvar i registret under sin tid på skolan, det vill säga normalt tre år. Varje elev får alltså ett "konto för skolmat" och de elever som inte ska äta avaktiveras i systemet. Det är enklast att registrera alla elever enligt befintliga klasslistor eftersom de allra flesta eleverna äter skolmat. Om en elev slutar eller inte betalar avgiften avaktiveras elevens konto. I augusti varje år tas avgående elever bort från registret och nya registreras. Uppgifter om elever som har slutat sparas inte.

Användandet av fingeravläsning är väl känt inom skolans upptagningsområde. Systemet har tillämpats i kommunen sedan hösten 1997 efter tillstånd från Datainspektionen. Någon särskild information till elever eller föräldrar sker inte. Samtycke inhämtas inte heller. Under åren har enbart enstaka elever vägrat denna registrering. De har då hänvisats till att köpa lösa matkuponger, vilka är något dyrare.

Skäl för beslutet

Bakgrund

Datainspektionen har prövat frågan om fingeravläsning i samband med kontroll av skolmåltidsavgift i ett tillsynsärende mot Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda kommun (beslut den 15 juni 2004, ärendenummer 42-2004). Beslut i det ärendet fattades av Datainspektionens styrelse som ansåg att personuppgiftsbehandlingen stred mot de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen. Tre av sju styrelseledamöter, däribland Datainspektionens generaldirektör, var dock skiljaktiga och ansåg att man borde kunna acceptera användningen av fingeravläsning under förutsättning att eleverna får lämna sitt samtycke och att det finns en alternativ metod för identifiering. Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda kommun överklagade inte Datainspektionens beslut till länsrätten. Frågan har därför inte prövats av domstol.

Datainspektionens styrelse ska, enligt 10 § förordningen (1998:1192) med instruktion för Datainspektionen, besluta i frågor som är av särskild principiell vikt. Det nu aktuella ärendet avser i allt väsentligt samma frågor som styrelsen tog ställning till i ärende 42-2004. Prövningen av ärendet ska därför utgå från den uppfattning som majoriteten av Datainspektionens styrelse hade i tillsynsärendet mot Barn- och utbildningsnämnden i Vetlanda kommun.

Vidare bör följande tilläggas. Nämnden skriver i sitt yttrande att systemet tillämpats sedan hösten 1997 efter tillstånd från Datainspektionen. Datainspektionen erinrar om att personuppgiftslagen trädde i kraft hösten 1998. Efter en övergångsperiod upphörde datalagen att gälla hösten 2001. Personuppgiftslagen reglerar sedan dess de allra flesta behandlingar av personuppgifter. De tillstånd som Datainspektionen meddelat enligt datalagen upphörde automatiskt att gälla vid övergångstidens slut. Personuppgiftslagen ställer inga krav på tillstånd för att få behandla personuppgifter. I stället ansvarar de personuppgiftsansvariga självständigt för att deras behandling av personuppgifter överensstämmer med lagen. Datainspektionen är tillsynsmyndighet och övervakar tillämpningen av bestämmelserna.

Personuppgiftslagens tillämplighet

Syftet med personuppgiftslagen är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Personuppgiftslagen gäller för sådan behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Definitionen av personuppgifter är all slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet. Även krypterade uppgifter utgör personuppgifter om de går att hänföra till en person.

Enligt Datainspektionens bedömning utgör de uppgifter som samlas in och behandlas automatiserat om eleverna vid gymnasieskolan i Uddevalla personuppgifter och personuppgiftslagen är därför tillämplig.

Grundläggande krav

Datainspektionen har bland annat som mål att säkerställa att behandling av personuppgifter inte medför otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Målet skall uppnås utan att användningen av teknik onödigt förhindras eller försvåras samtidigt som behandlingen av personuppgifter inte får utföras i strid med bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Av de grundläggande kraven i 9 § personuppgiftslagen följer av punkten c) att den personuppgiftsansvarige ska se till att personuppgifter bara samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Av punkten e) samma paragraf framgår att den personuppgiftsansvarige skall se till att de uppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen och av punkten f) följer att inte fler personuppgifter får behandlas än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen.

Den arbetsgrupp som inrättats enligt artikel 29 i dataskyddsdirektivet (den så kallade 29-gruppen), och som är EU:s oberoende rådgivande instans för dataskydd och skydd av privatlivet, har antagit ett arbetsdokument om biometri som syftar till att bidra till en effektiv och enhetlig tillämpning av de nationella bestämmelserna om dataskydd inom EU (12168/02/SV WP 80). 29-gruppen har i detta dokument uttalat bland annat följande. ”En fara i samband med biometrisk databehandling är i synnerhet att en ökad användning av biometriska uppgifter kan medföra att allmänheten blir mindre uppmärksam på hur behand-

lingen av dessa uppgifter kan påverka deras vardag. Om biometri används i skolbibliotek till exempel, kan det leda till att barnen blir mindre medvetna om de risker rörande dataskydd som de eventuellt utsätts för senare i livet.”

Även om det i ärendet inte är fråga om att registrera fullständiga fingeravtryck och dessa uppgifter inte är att betrakta som känsliga enligt personuppgiftslagen kan registreringen uppfattas som ett intrång i den personliga integriteten. Kontrollen kan vidare genomföras på ett för eleverna mindre integritetskänsligt sätt utan att deras fingrar läses av. Mot denna bakgrund och med hänsyn till 29-gruppens uttalande ovan bedömer Datainspektionen därför att den behandling av personuppgifter som utförs vid gymnasieskolan i Uddevalla i samband med avläsning av elevers fingrar för att identifiera de elever som får äta den mat som serveras i skolans matsal strider mot de grundläggande kraven i 9 § e) och f) personuppgiftslagen.

Hur man överklagar

Om ni vill överklaga beslutet skall ni skriva till Datainspektionen. Ange i skrivelsen vilket beslut som överklagas och den ändring som ni begär. Överklagandet skall ha kommit in till Datainspektionen senast tre veckor från den dag beslutet meddelades för att kunna prövas. Datainspektionen sänder överklagandet vidare till Länsrätten i Stockholms län för prövning om inspektionen inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt

Beslut i detta ärende har fattats av Datainspektionens generaldirektör Göran Gräslund i närvaro av chefsjuristen Leif Lindgren, avdelningsdirektören Catharina Fernquist, informationssekreteraren Amina Grill och byrådirektören David Säfwe, föredragande.

Göran Gräslund

David Säfwe